

TÜRKİYE'DE GAZETEYE YANSIYAN SAPMA DAVRANIŞLARI*

Uğur ÖZDEMİR**, Mesut YALÇIN***, Gökhan SERT***, Hacı Arap TAŞCI***, Yavuz KANBAY***

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı; Türkiye'nin toplumsal değişim sürecinde Cumhuriyet gazetesine yansıyan sapma davranışlarının onar yıllık zaman kesitinde nitel ve nicel özellikleriyle saptanmasıdır. **Yöntem:** Belgesel tarama yöntemiyle gerçekleştirilen çalışmada veriler "belgesel tarama formu" aracılığıyla toplanmıştır. Bu makalede 1930, 1939, 1950, 1960, 1971, 1980, 1983, 1989, 1997 yıllarına ait Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan sapma davranışlarını içeren haberler taranmış ve içerik analizi ile incelenmiştir. Haberler, habere konu olan kişiye, sapma davranışına ve haberin veriliş biçimine ait özelliklere göre üç grup içinde değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Bu çalışmada 3285 gazete incelenmiş ve 1311 sapma davranışı içeren haber saptanmıştır. Yapılan incelemede son on yıl içinde gazeteğe yansıyan sapma davranışlarında niceliksel ve niteliksel bir artışın olduğu saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Sapma Davranışlar, Toplumsal Değişim, Gazete

The Deviant Behaviors Of Reverberation To Newspaper In Turkey

SUMMARY

Object: The purpose of this work is to determine the qualitative and quantitative characteristics of deviant behaviour in the Turkish society as reflected in Cumhuriyet newspaper within a 10 year period. **Method:** This paper is based on documentary survey and the data were obtained through documantry survey questionnaire. In this article deviant behavior news in Cumhuriyet Newspaper of 1930, 1939, 1950, 1960, 1971, 1980, 1989, 1997 were examined by using content analysis. News concerning deviant behaviors evaluated in 3 groups; characteristic of the exhibiting deviant behavior, deviant behaviors and some aspect of the story content. **Results:** In this study 3285 nespapers were examined and 1314 deviant behaviors were found. The result of the survey shows that there has been a quantitative and qualitative increase in deviant behaviour over the last ten year.

Key Words: Deviant Behaviors, Social Change, Newspaper

* 6. Ulusal Sosyal Psikiyatri Kongresinde, Poster Bildiri olarak Sunulmuştur.

** Dr. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu, Öğretim Elemanı

*** Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Öğrencisi

GİRİŞ

Yirminci yüzyıl, özellikle son elli yıl tüm Dünyada hızlı bir teknolojik gelişim ve değişimin yaşandığı bir dönem olarak hatırlanacaktır. Teknolojik değişim kadar olmasa da, teknolojik değişiminde etkisiyle gelişim ve değişim gösteren toplumsal yaşam ve doğurguları günümüzde pek çok araştırmacının üzerinde çalıştığı konuların başında gelmektedir (Ozdemir, 1999a)

"Toplumsal değişim" geride bıraktığımız yüzyıl içinde sosyal bilimcilerin özellikle sosyolog, antropolog ve siyaset bilimcilerin üzerinde durduğu, tanımlamaya çalıştığı bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal değişime ilişkin literatur incelendiğinde birbirinden farklı tanımlamalar olduğu dikkat çekmektedir. Ginsberg toplumsal değişmeyi "toplumsal yapıdaki değişme, toplumun büyüklüğünde, parçaları arasındaki kompozisyonda, dengede yada örgütlenme şeklinde meydana gelen değişme "olarak tanımlarken Boskoff " belli toplumsal sistemlerin yapı ve fonksiyonlarında meydana gelen önemli değişmeler "olarak tanımlamaktadırlar (Kongar, 1985)

Yirminci yüzyılı belirleyen önemli özelliklerin başında teknolojik gelişme gösterilmektedir. Bu yüzyılda insanoğlu dünyanın ötesini araştırmaya başlamış ve aya ayak basmakla, Marsa gönderdiği robotla başarısının doruğuna ulaşmıştır. Son on yılda telekomünikasyon alanında ulaşılan nokta ile de insanların birbirleriyle konuşma tartışma ve bilgi alışverişi sağlamadaki uzaklık, ülke sınırları aşılmış internet teknolojisi tüm dünyadaki insanları biraz daha birbirine yakınlaraştırmıştır.

Acaba aynı gelişme ve ilerleme sosyal alanda da olmuş mudur? Kuşkusuz çağımızın diğer bir belirgin özelliği de insan haklarının, insanca yaşamının, özgürlük, sosyal adalet gibi kavramların anlam kazanması ve bu kavramların

gelişmesi için gerekli olan koşulların bulunduğu refah toplumlarının yaratılmasında gösterilen ulusal ve uluslar arası çabalar olmuştur. Toplumlar hızlı bir teknolojik gelişme, endüstrileşme ve şehirleşme süreçleri içindedir. Mevcut kaynaklar maddesel refahı sağlamaya zorlanırken insan davranışları, toplum eğitim ve bilgi alanlarında da çok büyük aşamalar olmuştur (Kut, 1988)

Ancak bütün bu ilerlemelere rağmen çağımızın sosyal alandaki gelişmesi hiçbir zaman teknolojik gelişme hızına erişememiştir. Çağımızda hala yaşanmakta olan yoksulluk, cehalet, hastalık, işsizlik, nüfus patlaması ve hatta açlık ve savaş gibi geleneksel sorunların yanı sıra gelişmenin ürettiği sosyal yalnızlık, değer kargaşası, gençlik sıkıntıları, alkolizm ve uyuşturucu alışkanlığı, terorizm, aile çözülmesi insanlığı tehdit eden günümüz sorunları olarak görülmektedir. Belirtilen bu sorunlar günden güne değişerek yeni sorunlara da neden olmaktadır (Ozdemir, 1999, b)

Günümüzde yaşanan ve gelecekte de yaşanılacağı düşünülen bir diğer sorun ise sapma davranışlar (= Deviant Behaviors) olarak isimlendirilmektedir. Kavramlaştırılması toplumlara, kültürlere ve alışkanlıklara göre farklılaşabileceği ifade edilen sapma davranışlarının tanımlanması ve sınıflandırılması da zor görülmektedir.

Arıkan'a göre "toplumlar belli bir düzen ve süreklilik içinde varlıklarını sürdürebilmek amacıyla çeşitli normlar oluşturmuşlardır. Bu normlar, toplumdaki topluma, kültürden kulture, hatta aynı toplum veya kültür içinde de farklılık gösterebilmektedir. Ancak normalite nasıldır tanımlanırsa tanımlansın her toplumda belli bir noktanın ötesine geçen "anormal" olarak nitelendirilir. Bilinçli yada bilinçsiz olarak anormalin ötesine geçmeyi alışkanlık haline getirenler ise "sapmış (devian) olarak damgalanırlar (Arıkan, 1986)

Bir toplumun ya da toplumsal kümenin yapısal düzenini bozan her şeyin toplumsal sapmaya yol açacağını belirten Ozankaya (1994) sapma davranışının dört etken tarafından kaynaklamakta olduğunu ifade etmektedir. Bu faktörler;

- Toplumun amaçlarını belirleyen mevkilerini düzenleyen yargılarda değişme
- Kuralların yada beklentilerin uyumunu ya da açıklığını bozan etkenler
- Topluluğun yaptırım düzenini işlemez kılan etmenler
- Uyumsuzluğu özendiren güçler

Arıkan (1986) konuyla ilgili çalışmasında "sapma" yı ele alan yaklaşımların temelde dört grup üzerinde ele alınabileceğini vurgulamaktadır. Bunlar; biyolojik sapma yaklaşımları, psikoanalitik sapma yaklaşımları, psikolojik ve sosyal psikolojik yaklaşımlar, sosyolojik sapma yaklaşımları olarak belirtilmektedir. Biyolojik sapma yaklaşımlarında " niçin bazı bireyler sapma davranışlarında bulunurlar ?" sorusuna yanıt aranırken, psikoanalitik sapma yaklaşımlarında ise sapma davranışı gösterenlerin ruhsal durum değerlendirmeleri üzerinde durulmaktadır. Psikolojik sapma yaklaşımlarında bireyin kişiliği ön plana çıkartılırken , sosyal psikolojik sapma yaklaşımlarında ise sapma sosyal koşulların bir ürünü olarak ele alınmaktadır. Sosyolojik sapma yaklaşımlarında "sapma eylemi, toplumda nasıl bir dağılım göstermektedir?" sorusuna yanıt aramaya çalışmaktadır.

Bakış açısı ne olursa olsun ve sapma ister "sosyal açıdan uyumsuz" ister "antisosyal", isterse "anormal" olarak tanımlansın, sapma davranışlarının hemen hemen tüm toplumlarda bazı ortak sınıflamalar içinde ele alındığı görülmektedir. Buna göre, suçluluk, İntihar, alkolizm, uyuşturucu madde bağımlılığı, duygu-düşünce ve davranış bozuklukları, cinsel

sapkınlıklar genelde tüm toplumlarda sapma davranışlarının türleri olarak sınıflandırılmaktadır (Arıkan,1986).

Günümüzde ulaştığı, ekonomik, siyasal ve sosyal göstergelerle " gelişmekte olan ülkeler" sınıflamasından henüz kurtulamayan Türkiye geride bıraktığımız yüzyıl içinde pek çok bilim adamının da belirttiği gibi toplumsal değişimi en çok ve en hızlı yaşayan ülkeler arasında gösterilmektedir.

Bağımsızlık savaşını yirminci yüzyılın ilk yıllarında verip, 1923 de Cumhuriyet rejimini benimseyen ve bunun akabinde pek çok alanda büyük devrimler gerçekleştirerek sosyal yaşamı, yaşamın kriterleri, doğruları farklılaşan Türkiye'de gelişim ve değişim bu yüzyılın sonuna kadarda devam etmiştir.

Kongar, Türkiye Cumhuriyetinin 1923-1946 yılları arasındaki değişimi, dönemindeki toplumsal, ekonomik ve siyasal değişim sürecini üç temel değişkenin etkileşimi sonucu çözümlenebileceği belirtmektedir. Bunlar ; Osmanlıdan miras kalan toplumsal ve ekonomik yapı, Osmanlı siyasal yapısına karşı bir tepki olarak gelişmiş olan batılılaşma ideolojisi ve dış dünya ve Türkiye'nin bu dünya ile siyasal ve ekonomik etkileşimidir (Kongar, 1993)

Daha sonraki yıllarda 1950-1960 yıllar iç göçler, gecekondulaşma sürecinin başladığı ve toplumsal değişmeyi bu nedenle değiştirdiği yıllar olarak göze çarpmaktadır. Bu yıllardan itibaren Türkiye'de Sanayileşmenin toplumda yarattığı sorunlar yaşanmaya başladığı görülmektedir (Gökçe 1996).

1960' lı yıllardan bu yana ise Türkiye'nin toplumsal yapısı pek çok açıdan bir farklılaşma yaşamıştır. Yaşamaya devam etmektedir. Bu dönemde nüfusun nitel ve nicel yapısında önemli değişimler olmuştur. Ulaşım ve iletişim

olanaklarında sağlanan gelişmeler, sanayileşme, kentleşme, karşılaşılan ekonomik krizler, yaşanan askeri müdahaleler, son yıllarda artan terör olayları vb. toplumsal yapıda ve bunun bireylere yansımada bir takım değişimlere yol açmaktadır.

AMAÇ

Bu çalışmanın ana amacı : Türkiye'nin toplumsal değişim sürecinde gazeteye yansıyan sapma davranışlarının onar yıllık zaman kesitinde (1930, 1939, 1950, 1960, 1971, 1980, 1983, 1989, 1997) nitel ve nicel özellikleriyle saptanmasıdır.

Çalışmada alt amaçlar olarak aşağıdaki sorulara yanıt bulunmaya çalışılmıştır;

* İncelenen dönemlerde gazeteye yansıyan sapma davranışları, sapma türlerine göre nasıl bir dağılım göstermektedir ?

* İncelenen dönemlerde gazeteye yansıyan sapma davranışı haberlerine konu olan bireylerin demografik özellikleri nelerdir ?

* İncelenen dönemlerde sapma davranışları gazetede nasıl yer almıştır ?

YÖNTEM

Çalışmada araştırma modeli olarak; tarama modellerinde genel tarama modelinin, zamansal tarama türünün kesit alma yaklaşımı kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen varolan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. Araştırmaya konu olan birey yada nesneyi kendi koşulları içinde ve var olduğu gibi tanımlamayı amaçlar. Burada amaç varolanı değiştirmeye kalkmadan gözlemlemektir (Karasar, 1994).

Bu çalışmada Türkiye'de gazeteye yansıyan sapma davranışlarını belirleyebilmek için

1930-1997 yılları arasında On yıl (1930, 1939, 1950, 1960, 1971, 1980, 1983 1989, 1997) kesit olarak alınmış ve bu yıllar içindeki tüm Cumhuriyet gazeteleri gün gün incelenmiştir. Çalışmada Cumhuriyet gazetesinin seçiminin nedeni, belirtilen tarihlerin tümünde yayında bulunan ve hala yayınlanmaya devam eden tek gazetenin cumhuriyet gazetesi olmasıdır.

Çalışmada veriler, araştırma grubu tarafından "belgesel tarama formu" aracılığıyla yukarıda belirtilen yıllarda ki tüm cumhuriyet gazeteleri tek tek taranarak ve saptanan her sapma haberine bir form doldurularak toplanmıştır. Bu süreç sonunda toplam 1314 sapma davranışı içeren haber saptanmış ve çalışma içine dahil edilmiştir. Veriler bilgisayar ortamında SPSS programında, araştırma amaçlarına uygun olarak analiz edilmiştir.

BULGULAR

Cumhuriyet gazetesinde 1930-1997 yılları arasında on yıl (1930, 1939, 1950, 1960, 1971, 1980, 1983, 1989, 1997) kesitsel olarak incelendiğinde toplam 1314 sapma davranışı içeren haber saptanmıştır. Gazeteye yansıyan sapma davranışlarının yıllara göre dağılımı tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde sapma davranışlarının gazeteye yansımada 1980 yılının en çok sapma davranışı haberinin gazeteye yansıdığı yıl olduğu dikkati çeker iken , ikinci yoğunluk 203 sapma davranışının gazeteye yansıdığı 1930 yılı olduğu görülmektedir. Sapma davranışlarının gazeteye en az yansıdığı yıllar olarak ise 1983 (46) ve 1950 (77) yılları olduğu görülmektedir. Gazeteye yansıyan sapma davranışı türleri içinde en büyük yığınım tüm yıllarda " suçluluk " olduğu dikkati çeker iken "intihar" suçluluğu izleyen ikinci sapma davranışı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 1: Gazeteye yansıyan sapma davranışlarının yıllara göre dağılımı

YIL	1930	1939	1950	1960	1971	1980	1983	1989	1997	TOPLAM
SAPMA D.	N %	N %	N %	N %	N %	N %	N %	N %	N %	N %
INTIHAR	77-5 9	0-0	5-0 4	8-0 6	8-0 6	1-0 07	0-0	6-0 5	8-0 6	113-8 6
SUÇLULUK	104-7 9	121-9 2	61-4 6	101-7 6	134-10 1	310-23 5	39-2 9	91-6 9	133-10 1	1094-83
MADDE B	0-0	2-0 1	1-0 07	1-0 07	0-0	0-0	1-0 7	0-0	2-0 1	7-0 5
ALKOLİZM	10-0 7	10-0 7	7-0 5	4-0 3	2-0 1	2-0 1	0-0	1-0 07	2-0 1	38-2 9
DAVRANIŞ	7-0 5	2-0 1	1-0 07	4-0 3	12-0 9	2-0 1	5-0 3	1-0 07	1-0 07	35-2 6
CINSEL S	5-0 4	0-0	2-0 1	10-0 7	1-0 07	3-0 2	1-0 07	1-0 07	4-0 3	27-2 0
TOPLAM	203-15 4	135-10 3	77-7 4	128-9 7	157-12	318-24 2	46-3 5	100-7 6	150-11 4	1314-100

Tablo 2: Gazeteye yansıyan sapma davranışlarının yerleşim yerlerine göre dağılımı

SAPMA DAVRANIŞLARI	KIR		KENT		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%
INTIHAR	4	0 30	109	8 29	113	8 59
SUÇLULUK	64	4 97	1030	78 4	1094	83 2
MADDE BAĞIMLILIĞI	1	0 07	6	0 45	7	0 53
ALKOLİZM	2	0 15	36	2 73	38	2 89
DAVRANIŞ BOZUKLULUĞU	2	0 15	33	2 51	35	2 66
CINSEL SAPMA	3	0 22	24	1 82	27	2 05
TOPLAM	76	5 80	1238	94 2	1314	100 0

Tablo 3: Gazeteye yansıyan sapma davranışı gösteren bireylerin cinsiyetlerine göre dağılımları

SAPMA DAVRANIŞLARI	ERKEK		KADIN		HABERDE BELİRTİLM		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%	N	%
INTIHAR	70	61 4	40	3 04	3	0 22	113	8 59
SUÇLULUK	333	25 3	33	2 51	728	55 4	1094	83 25
MADDE BAĞIMLILIĞI	6	0 45	0	0	1	0 07	7	0 53
ALKOLİZM	25	1 90	2	0 15	11	0 83	38	2 89
DAVRANIŞ BOZUKLULUĞU	25	1 90	7	0 53	3	0 22	35	2 66
CINSEL SAPMA	14	1 06	1	0 07	12	0 91	27	2 05
TOPLAM	473	35 9	83	6 31	758	57 6	1314	100 0

Tablo 2'de Gazeteye yansıyan sapma davranışlarının habere konu olan yerleşim yerne göre dağılımı verilmektedir. Tablo incelendiğinde Gazeteye yansıyan sapma davranışlarının %94.2 'sının kentlerde, %5.8'inin ise kırd yaşandığı görülmektedir

Tablo 3'de gazeteye yansıyan sapma davranışlarının, habere konu olan sapma davranışı gösteren bireylerin cinsiyetlerine göre dağılımı sunulmuştur. Buna göre incelenen gazetelerin %57.6'sında bu bilgi verilmez iken, habere konu olan bireylerin %35.9'unun erkek, %6.31 oranında ise kadınlara ait haberler olduğu görülmektedir.

Tablo 4'de gazeteye yansıyan sapma davranışlarının, habere konu olan bireylerin yaşlarına göre dağılımı verilmektedir. Buna göre

Tablo 4: Gazeteye yansıyan sapma davranışını gösteren bireylerin yaşa göre dağılımları.

YAŞ	N	%
10-14	14	1.1
15-18	23	1.9
19-22	29	2.2
23-25	17	1.3
26-30	26	2.1
31-35	5	0.4
36-40	16	1.2
41-45	7	0.7
49-55	13	1.1
56-65	6	0.6
70-86	6	0.6
BELİRTİLMİYEN	1152	87.7
TOPLAM	1314	100.0

; incelenen gazetelerin %87.7'sinde habere konu olan bireyin yaşı belirtilmediği saptanmıştır. Habere konu olan bireylerin yaşları belirtilenler arasında en büyük yığın 19-22 yaş arasında olduğu görülmektedir, konuya kumulatif toplam açısından bakıldığında gazeteye yansıyan sapma davranışlarının (yaşı belirtilenler açısından) %72'sinin 30 yaş ve altındaki bireyleri konu aldığı görülmektedir

Gazeteye yansıyan sapma davranışlarının habere konu olan bireylerin eğitim düzeyleri incelendiğinde; incelenen gazetelerin %96.3'ünde

Tablo 5: Gazeteye yansıyan sapma davranışını gösteren bireylerin eğitim durumlarına göre dağılımları

EĞİTİM DURUMU	N	%
HABERDE YER ALMIYOR	1266	96.3
OKUR YAZAR DEĞİL	1	0.1
İLKOKUL	4	0.3
ORTAOKUL	9	0.7
LİSE	16	1.2
YÜKSEKOKUL	18	1.4
TOPLAM	1314	100.0

Tablo 6: Sapma davranışı ile ilgili haberlerin gazetede yer aldığı satır sayılarının dağılımı

SATIR SAYISI	N	%
1-10	310	23.6
11-20	376	28.6
21-40	313	23.8
41-60	143	10.9
61-80	114	8.7
81+	58	4.4
TOPLAM	1314	100.0

adı geçen özellik belirtilmez iken , habere konu bireylerden eğitim düzeyi belirtilenlerin büyük çoğunluğunun Lise (16) ve Yüksek okul mezunu kişiler olduğu tablo 5'de görülmektedir.

Tablo 6'da sapma davranışı ile ilgili haberlerin gazetede yer aldığı satır sayılarının dağılımı görülmektedir. Elde edilen verilere göre incelenen gazetelerin %52,2'sinin 1-20 satır içinde haberi okuyucusuna ilettiği görülürken, 58 sapma davranışının ise gazetede 81 satırdan daha fazla yer aldığı saptanmıştır.

Tablo 7: Gazeteye yansıyan sapma davranışlarının haberin verildiği sayfaya göre dağılımı.

HABERİN VERİLDİĞİ SAYFA	N	%
İLK SAYFA HABERİ	53	4,0
İLK SAYFA DEVAMI İÇ SAYFA	439	33,4
İÇ SAYFA	751	57,2
SON SAYFA	70	5,3
EK	1	0,1
TOPLAM	1314	100,0

Tablo 7'de Gazeteye yansıyan sapma davranışlarının haberin verildiği sayfalara göre dağılımı görülmektedir. Elde edilen verilere göre incelenen gazetelerin %57,2'sinin iç sayfa haberi olduğu saptanırken, %4'nün ilk sayfa haberi %33,4'unun ise ilk sayfa haberi olup devamının iç sayfalarda verildiği saptanmıştır.

Tablo 8'de ise gazeteye yansıyan sapma davranışlarının, haber başlığının verilmesi açısından incelenmesi görülmektedir. Buna göre 17 suçluluk sapma davranışı gazete surmanşet olarak verildiği, 239 suç haberinin, 15 intihar haberinin, 6 davranış bozukluğu ile ilgili haberin, 5 alkolizm ile ilgili haberin ve 2 cinsel sapma davranışı haberinin manşetten verildiği görülürken diğer haberlerin, haber başlığı içinde verildiği saptanmıştır.

TARTIŞMA

"Türkiye'de Toplumsal Değişim Sürecinde Sapma Davranışlarının Gazeteye Yansıması" adlı bu çalışmada 1930-1997 yılları arasındaki dokuz yıl içinde (1930, 1939, 1950, 1960, 1971, 1980, 1983, 1989, 1997) **3285** Cumhuriyet

Tablo 8: Gazeteye yansıyan sapma davranışlarının gazetede haber başlığının verilmesi şekline göre dağılımı

HABER BAŞLIĞI SAPMA DAVRANIŞI	HABER BAŞLIĞI		MANŞET		SURMANŞET		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%	N	%
İNTİHAR	98	7,5	15	1,1	0	0	113	8,7
MADDE BAĞIMLILIĞI	7	0,5	0	0	0	0	7	0,5
SUÇLULUK	838	63,8	239	18,2	17	1,3	1094	83,3
ALKOLİZM	33	2,5	5	0,4	0	0	38	2,9
DAVRANIŞ BOZUKLULUĞU	29	2,2	6	0,5	0	0	35	2,7
CİNSEL SAPMA	25	1,9	2	0,2	0	0	27	2,0
TOPLAM	1030	78,4	267	20,3	0	0	1314	100,0

gazetesi tek tek incelenmiştir. Bu inceleme sonunda **1314** sapma davranışı içeren haber olduğu saptanmış ve bu haberler incelenmiştir.

Bulgular bölümünde de görüleceği gibi gazeteye yansıyan sapma davranışları 1980 yılı içinde en yüksek oranına ulaşmıştır (318) 1980 yılını, 203 sapma davranışı haberinin yer aldığı 1930 yılının takip etmesi dikkat çekicidir. Çalışmada bir başka dikkat çekici nokta sapma davranışı haberlerinin en yüksek olduğu yılların akabinde ki yılların (1983 ve 1939) sapma davranışı haberlerinin en az olduğu yıllar olarak saptanmasıdır. Son dokuz yıl içinde (1989-1997) sapma davranışı sayılarının% 50 artması da önemsenmesi gereken bir bulgu olarak değerlendirilmektedir.

Çalışmada gazeteye yansıyan sapma davranışlarının türlerine göre bir değerlendirme yapıldığında "suçluluğun" tüm sapma davranışlarının %83.2 sini oluşturması son derece dikkat çekici bir bulgudur. Suçluluğu izleyen sapma davranışı olarak "intiharı" konu alan haberlerin yer alması ve kesitsel tarama içindeki on yıl içinde gazeteye 113 intihar haberinin konu olması da konu ile ilgili çalışanlar açısından önemli bir bulgu olarak gözükmektedir. Çalışmada 1930 yılında 77 intihar haberinin gazeteye yansması da oldukça dikkat çekicidir.

Çalışmada incelenen gazetelerde toplam 38 alkoliizm, 35 davranış bozukluğu, 27 cinsel sapma ve özellikle 7 uyuşturucu madde kullanımı ile ilgili haberin yer almasına rağmen belirtilen sapma davranışlarının son yıllarda ülkemizde daha sık gündem oluşturması açısından dikkat çekicidir.

Gazeteye yansıyan sapma davranışlarında, haberin içinde yer alan bireylerin sosyal ve demografik bilgilerinin sınırlı verilmesi bu konuyla ilgili yorum yapmayı güçleştirmektedir. Bununla birlikte ulaşılan bilgiler içinde; çalışmada önemsenmesi gereken bir başka nokta da gazeteye yansıyan sapma davranışlarının %94.2'sinin kentlerde olması ve habere konu olan olaylardaki kişilerin (haberlerde yaşı belirtilen) %72'sinin 10-30 yaş arasındaki bireyler olmasıdır. Erkeklerin kadınlara göre 7 kat daha fazla sapma olaylarına haber olmaları, lise ve üniversite mezunlarının sapma davranışı olarak belirlenen haberlerde çoğunlukta yer almaları da düşündürücü bulgular olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sapma davranışlarının gazetede yer alma dağılımları incelendiğinde, sapma davranışı haberlerinin ortalama 28 satır içinde okuyucuya sunulduğu, daha çok iç sayfa haberi olarak yayımlandığı, büyük kitleleri ilgilendiren toplumsal olayların ise ilk sayfalarda verildiği görülmektedir.

Sonuç olarak bu çalışma; Cumhuriyetin ilanından itibaren on yıllık zaman dilimleri içinde incelenen **3285** Cumhuriyet gazetesinde **1314** sapma davranışı içeren haberin olması ve son on yıl içinde bu oranlarda ciddi bir artışın gözlenmesi açısından, toplumsal değişim ve bunun doğurguları ile ilgilenen Antropologlar, Sosyologlar, Psikologlar, Sosyal Hizmet Uzmanları, Psikiyatristler, Politikacılar, ve Tarihçiler için üzerinde düşünülmesi gereken bazı saptamaları ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

Arıkan Ç Psikososyal Yonleriyle Sapma Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi, Cilt 1, Sayı 2-3, Ankara, 1986

Azız V Toplumsallaşma ve Kitle İletişim Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Yayınları, Ankara, 1982

Geçtan E Çağdaş Yaşam ve Normal dışı Davranışlar Remzi Kitabevi İstanbul, 1988

Gökçe B Türkiye'nin Toplumsal Yapısı Savaş Yayınları Ankara, 1996

Karasar N Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar, İlkeler, Teknikler 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd Ankara, 1994

Kongar E Toplumsal Değişme Bilge Yayın evi İstanbul, 1972

Kongar E Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği Remzi Kitabevi İstanbul, 1985

Kut S Sosyal Hizmet mesleği nitelikleri, temel unsurları, müdahale yöntemleri Ankara 1988

Oskay U XIX Yüzyıldan Günümüze Kitle İletişiminin Kültürel İşlevleri Kuramsal Bir Yaklaşım Der Yayınları, İstanbul 1991

Ozankaya O Toplum Bilimlerine Giriş İstanbul Cem yayınları, 1994

Ozdemir U, Yalçın M, Sert G, Taşçı H, Kanbay Y Türkiye'de Toplumsal Değişim Sürecinde Sapma Davranışlarının Gazeteye Yansımaları Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu, Yayınlanmamış Uygulama Araştırması, Ankara, 1998

Ozdemir U Kitle İletişim Araçları ve Sosyal Hizmet V Ulusal Sosyal Hizmetler Konferansı Serbest Bildiri Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Ankara, 1999a

Ozdemir U Yeni Bir Yüzyıla Girerken Sosyal Hizmete Duyulan Gereksinim V Ulusal Sosyal Hizmetler Konferansı Serbest Bildiri Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Ankara, 1999b